

PO STOPÁCH ĽUDOVÍTA ŠTÚRA

1

BRATISLAVA

PRVÁ BUDOVA EVANJELICKÉHO LÝCEA

Staré evanjelické lýceum je klasicistická budova z roku 1783, postavená podľa projektu Mateja Walcha. Stojí dodnes na Konventnej ulici č. 15 a jej kultúrny význam pripomína pamätná tabuľa na priecheli. V súčasnosti je v nej historická Lyceálna knižnica v správe Ústrednej knižnice Slovenskej akadémie vied.

Sem, do tejto životom prekypujúcej a vtedy už aj populárnej školy prišiel štrnásťročný Ľudovít Štúr v roku 1829. Hneď sa zapojil do práce Spoločnosti česko-slovanskej, kde sa prejavil jeho prirodzený literárny, rečnícky a organizačný talent. S pribúdajúcim vzdelaním sa postupne stával vedúcou osobnosťou krúžku, v školskom roku 1835/1836 bol jeho podpredsedom. Politickoorganizačné schopnosti Ľudovíta Štúra sa prejavili aj v roku 1837, keď v Bratislave vypukla živelná demonštrácia maďarských študentov, ktorí sa hŕne hlásili k politickému programu Ľudovíta Košúta. Hoci príčinou demonštrácie bola malicherná zámienka, údajné hrubé správanie profesora Schimka voči jednému študentovi, jej následky boli veľké. A ako to už býva, s vinníkmi sa zviezli aj nevinní. Uhorská vláda vyhlásila demonštráciu za protištátnu a zakázala činnosť

V prvej budove lýcea sa vyučovalo v rokoch 1783 – 1855. Ľ. Štúr mal kabinet s výhľadom na Dunaj a centrum starej Bratislavy.

všetkých študentských krúžkov a spolkov v Uhorsku, čo sa, pochopiteľne, vzťahovalo aj na Spoločnosť česko-slovanskú na bratislavskom lýceu. V rozbehnutej činnosti však študenti chceli pokračovať za každú cenu. A tu prišiel s nápadom Ľudovít Štúr. Spomenul si na existenciu Ústavu reči a literatúry česko-slovenskej pri katedre profesora Palkoviča. Spolu s niekoľkými spolužiakmi zašli za ním a požiadali ho, aby zobral členov literárneho krúžku na lýceu pod ochranu. Starý pán profesor súhlasil a vec bola zachránená. No stalo sa ešte čosi. Starnúci, 68-ročný profesor už nevládal pokračovať v prednáškovej činnosti, preto určil Ľudovíta Štúra za svojho riadneho nástupcu s povinnosťou prednášať. Ako ukázali nasledujúce roky, mladé slovenské pokolenie našlo v Ľudovítovi Štúrovi ideálnu vodcovskú osobnosť.

DRUHÁ BUDOVA EVANJELICKÉHO LÝCEA

Druhá budova lýcea bola dokončená v roku 1855, keď Ľ. Štúr a väčšina štúrovcov žila pod policajným dozorom.

V prvej polovici 19. storočia, čiže v desaťročiach najväčšieho rozmachu štúrovského hnutia a aktivít slovenských študentov, nová budova evanjelického lýcea ešte nestála. Postavili ju s neuveriteľným pracovným nasadením v rokoch 1854 – 1855 podľa projektov staviteľa Gottfrieda Bendla na dosť veľkej parcele starého cintorína, ktorý sa rozprestieral od prvej budovy „štúrovského“ lýcea smerom k Hradu a Dunaju. Medzi starými hrobmi s kamennými a kovovými náhrobnými kameňmi bol aj hrob Mateja Bela.

V rokoch, keď stavali nové lýceum, Ľudovít Štúr žil v Modre pod policajným dozorom. Každú chvíľu ho vyšetrovali maďarskí žandári, takže musel obmedziť aj kontakty s Jozefom Miloslavom Hurbanom. Tak sa stalo, že nikto nezaznamenal miesto a polohu hrobu „veľkej ozdoby Uhorska“ Mateja Bela. Nemohol sa zúčastniť ani na slávnostnom otvorení výučby v novej budove lýcea. Aj jeho spolužiaci a generálni druhovia boli roztratení po Slovensku a zápasili o živobytie. Je však isté, že Ľudovít Štúr spoločne s Jánom Kalinčiakom sa bol pozrieť na novú tvár miesta najväčších vzopätí svojho života. A iste bol rád, že nová generácia študentov sa hlásila k ich odkazu a v priebehu rokov ho čoraz horlivejšie naplňala. Svedčí o tom aj pamätná tabuľa, ktorú rámcujú mená Ľudovíta Štúra a Milana Rastislava Štefánika.

V tejto budove na Konventnej ulici č. 13, ktorá si zachovala pôvodnú neorenesančnú fasádu s výraznou rímsou, sídlili do apríla 2018 Ústav slovenskej literatúry SAV a Ústav svetovej literatúry SAV.

PRIVÁTNE BYDLISKÁ

Ľudovít Štúr býval v Bratislave na viacerých miestach. S istotou môžeme hovoriť o dvoch bydliskách, obe sú na Panenskej ulici, teda v blízkosti lýcea. V dome číslo 19, ktorý patrilo grófovi Zayovi a slúžil ako konvikt, čiže výchovný ústav so spoločným bývaním, žil v prvom bratislavskom období (1829 – 1838) až do odchodu na štúdium v Halle. Okrem neho v tomto dome, ktorý stojí dodnes a čaká na svoju definitívne zreštaurovanú podobu, bývali aj budúci básnici Janko Kráľ, Andrej Sládkovič, Samo Chalupka, Ján Francisci-Rimavský a ďalší mladí štúrovci.

Druhé trvalejšie bydlisko Ľudovíta Štúra bolo na konci Panenskej ulice, kde dnes stojí obytný dom číslo 1. Pôvodne tu bol takzvaný Fernolayovský dom, kde Ľudovít Štúr býval v rokoch 1840 – 1848 po návrate zo štúdia v Halle v dvojizbovom byte. Po zákaze pôsobenia na lýceu sem preniesol aj svoju pedagogickú činnosť. Dva razy do týždňa sa po večeroch schádzala u neho slovenská mládež a pokračovala v samovzdelávaní. Ich stretnutia sa udržiavali v najprísnejšej tajnosti.

V tomto byte bola aj redakcia *Slovenských národných novín*, ktoré po nesmiernych administratívnych ťažkostiach začali vychádzať 1. augusta 1845 a pretrvali do 12. júna 1848. Vychádzali dvakrát týždenne s literárnou prílohou *Orol tatranský*, ktorá mala dvojtyždňovú periodicitu. No čo bolo najdôležitejšie, vychádzali po slovensky, v pôvodnej Štúrovej a štúrovej slovenčine. Celkove vyšlo 292 čísel, ktoré mali dohromady 1 168 strán pri niekoľkých zmenách formátu. V redakčnej práci tu Štúrovi pomáhali básnik a filozof Peter Kellner-Hostinský, básnik Bohuš Nosák-Nezabudov, básnik a historik Mikuláš Dohnány a neskoršie aj mladší Štúrov brat Janko a Móric Jurecký. O Štúrovu domácnosť a kuchyňu sa starala jeho sestra Karolína, najmladšia z ich rodiny. Veľmi nežne, ale vytrvalo jej tu dvoril Peter Kellner-Hostinský. Nie je pravda, že Ľudovít Štúr o tom nevedel. Vedel, ale nedal nič najavo.

Nový dom, postavený na mieste pôvodného Fernolayovského domu, je od roku 2005 označený pamätnou tabuľou. Text na nej pripomína, že v dome bola nielen redakcia, ale aj administrácia našich prvých politických novín.

PRIVÁT NA JOZEFSKEJ ULICI

Nevieme celkom presne, či ide o objekt, v ktorom je dnes reštaurácia Divný Janko na dnešnej Jozefskej ulici, alebo o rožný dom, namiesto ktorého nedávno postavili novostavbu. Rozhodujúce je, že je to určite táto lokalita.

Obytný dom na Panenskej ulici stojí na mieste pôvodného domu, v ktorom bola redakcia Slovenských národných novín a dlhší čas aj private bydlisko Ľ. Štúra. Pripomína to pamätná tabuľa na priečelí domu.

Zo životopisu Janka Kalinčiaka sa dozvedáme, že jeden školský rok býval spoločne s Ľudovítom Štúrom na priváte na Jozefskej ulici. Pravdepodobne to bolo v školskom roku 1840/1841 po návrate Štúra zo štúdia v Halle, teda predtým, ako si

našiel viacročné bydlisko vo Fernolayovskom dome na Pannenskej ulici. Vtedy sa Štúr Kalinčiakovi priznal, že mieni podniknúť všetky kroky na uzákonenie spisovnej slovenčiny ako literárneho jazyka Slovákov. Tento fakt má veľký význam pre pochopenie Štúrovej geniality. Na oficiálnych hodinách i na samovzdelávacích krúžkoch Štúr viedol študentov, viac-menej svojich vrstovníkov, k tomu, aby po nadobudnutí vzdelania boli schopní literárne tvoriť. Uvedomoval si totiž, že jedna vec sú pravidlá gramatiky a pravopisu, no rovnako dôležité je, aby mal kto uviesť literárnu reč do života. Preto na hodinách i stretnutiach v rámci samovzdelávacieho krúžku presadzoval taký program a obsah, na ktorom by vyrastali budúci literárni tvorcovia. Preto sú zápisnice a kroniky z týchto čias plné básní, balád, rozprávok, povestí, poviedok, literárnokritických a literárnovedných statí a esejí. A naozaj – čoskoro sa objavili také

zjavy našej literárnej kultúry, ako boli Andrej Sládkovič, Janko Kráľ, Ján Botto, Samo Chalupka, Jozef Miloslav Hurban, Janko Kalinčiak, Michal Miloslav Hodža a mnohí ďalší.

Jozefská ulica v Bratislave a hlavne jej horný priestor nám pripomína túto Štúrovu geniálnu jasnozrivosť a predvídavosť.

Na tomto mieste vznikla aj naša dnešná štátna hymna, pripomína to pamätná tabuľa na začiatku Jozefskej ulice aj v interiéri reštaurácie Divný Janko. Na priváte tu vtedy bývali viacerí študenti, medzi nimi aj Janko Matúška. V jeho izbe sa v marci 1844 stretli, aby si spresnili odchod z Bratislavy do Levoče. A keďže chceli pritom poriadne tresnúť dvermi, potrebovali k tomu pieseň. Podľa všetkého najlepšiu básnickú slinu mal v ten večer domáci Janko Matúška. Jozef Podhradský a Viliam Pauliny mu striedavo vybrnkávali na citare melódiu ľudovej piesne *Kopala studienku, pozerala do nej* a Janko Matúška sa do tónov melódie triafal veršami. No a ostatní ich rýchlo zapisovali. Svedectvo o tom nám zanechal Ján Francisci vo *Vlastnom životopise*.

Pamätná tabuľa v interiéri reštaurácie Divný Janko pripomína, že na tomto mieste vznikla naša súčasná štátna hymna.

BÝVALÁ BUDOVA UHORSKÉHO SNEMU, DNES UNIVERZITNÁ KNIŽNICA

„Ale nechže sa vyslovím o stave chudobného ľudu nášho a o potrebe poľahčenia a polepšenia jeho lósu. To požadujú čím najsúrnejšie záujmy o budúcnosť našej vlasti, to požaduje prisluhovanie spravodlivosti a svätá vec človečenstva. Všetko toto hlasíte k nám volá, aby sa už raz naposledok chudobnému ľudu lós polepšil.

Žiadame v krajine našej slobodu rozširovať a dobre máme, lebo bez tejto postati v zlom stave sa krajina nachádza a nemá opravdivej bezpečnosti.

Za slobodou ide vek náš, za slobodou ide vlasť naša, ale k uskutočneniu opravdivej slobody prísne sa vyhľadáva vzdelanosť. A zo stanoviska tohto prosím stavy a rady, aby ráčili také poriadky urobiť, podľa ktorých by sa v takzvaných elementárnych školách vo všetkom vyučovaní reč materinská zadržala, menovite v školách ľudu slovenského rečou vyučovanou slovenská ostala.“

Päťkrát vystúpil Ľudovít Štúr ako poslanec za kráľovské mesto Zvolen na uhorskom sneme. Päťkrát tu zazneli jeho odvážne slová a revolučné požiadavky. Ako jediný mysliteľ a politik v Európe tých čias spojil požiadavku demokracie a slobody, sociálnej spravodlivosti a národných práv Slovákov – od práva materinskej reči až po právo na vzdelanie a rozvíjanie kultúry. Nik iný to dovtedy v Európe neformuloval takto zrozumiteľne a nástojčivo vrátane dovtedy nevídanej a absolútne konkrétnej požiadavky zrušenia poddanstva. Preto je Ľudovít Štúr géniom nielen slovenského národa, ale aj géniom Európy.

Budova uhorského snemu, kde Ľudovít Štúr vystúpil s plamennými rečami v perfektnej a rétoricky pripravenej maďarčine na obranu chudobného poddaného ľudu a slovenského národa, stojí v Bratislave na Michalskej ulici dodnes. Je v nej Univerzitná knižnica. Pamätná tabuľa na priečelí budovy pripomína nezabudnuteľné účinkovanie poslanca Ľudovíta Štúra.

Druhá pamätná tabuľa je umiestnená v interiéri na stene hlavného schodišťa a pripomína kultúrny význam a účinkovanie profesora Juraja Palkoviča a jeho nástupcu i zástupcu Ľudovíta Štúra.

Historický pohľad na palác Uhorskej kráľovskej komory, v ktorom zasadal uhorský snem. Ľ. Štúr ako poslanec v nej predniesol svoje historické revolučné prejavy.

Pamätná tabuľa na budove Uhorskej kráľovskej komory, dnes Univerzitnej knižnice

PAMÄTNÉ MIESTO V RAČI

Od roku 1998 je pamätná tabuľa na bývalom Katolíckom kultúrnom dome Andreja Hlinku v Rači, neskôr v ňom bolo kino Nádej.

V júni 1849, necelých päť mesiacov pred poslednými kapitolami Slovenského povstania 1848 – 1849, navštívili Ľudovít Štúr, Jozef Miloslav Hurban a Michal Miloslav Hodža slovenských dobrovoľníkov v Bratislave-Rači. Dobrovoľníci v počte asi tisícpäťsto mužov, z ktorých jednu stotinu tvorili Račania, sa do Rače presídlili zo Stupavy, keď predtým operovali v okolí Senice a Holíča. Na sviatok Petra a Pavla, teda 29. júna, tu vykonali za Štúrovej prítomnosti i takzvanú „prísahu na prápor“. Pred aktom prísahy Ľudovít Štúr predniesol slávnostný príhovor.

Pamiatku tejto udalosti dnes pripomína pamätná tabuľa na stene kina Nádej, ktoré bolo postavené na mieste bývalého katolíckeho kultúrneho domu. Je na nej napísané: „Na tomto mieste stál dom, v ktorom sídlil v meruôsmych rokoch štáb Slovenského Dobrovoľníckeho Zboru Hurbanovcov. Za prítomnosti Ľudevíta Štúra slávnostnej prísahy sa zúčastnilo aj 100 račianskych dobrovoľníkov.“

Na základe rozhodnutia panovníka sa stalo operačným priestorom tohto zboru v nastávajúcom období Slovensko. Konkrétne išlo o oblasť Ponitria – od Nitry po Prievidzu a potom Pohronie. Začiatkom septembra slovenskí dobrovoľníci obsadili aj všetky banské mestá stredného Slovenska vrátane Kremnice. Iný zbor pod vedením Štefana Marka Daxnera operoval v Liptove. Vojenské operácie sa vyvíjali veľmi dobre, no vo Viedni začínali mať naliehavý pocit, že revolučné vystúpenie slovenského národa sa im vymyká z rúk a prerastá im cez hlavu.

PALÁCE SÍDLA PREZIDENTA A ÚRADU VLÁDY SR

Druhá dobrovoľnícka výprava v Slovenskom povstaní 1848 – 1849 zaznamenala aj výrazné vojenské úspechy. Na jeseň 1849 dobrovoľníci vyčistili od maďarských gárd a maďarónskych úradníkov celé Ponitrie, Pohronie, všetky banské mestá, Liptov i Gemer. V Gemeri sa k nim pridalo vyše 2500 dobrovoľníkov, čo iste spôsobila aj istá eufória po víťaznej bitke ruských vojsk nad maďarskými jednotkami pri Világoši 3. augusta 1849, ktorá definitívne rozhodla o víťazstve cisárskej Viedne.

Ľudovít Štúr pôsobil v tomto čase na viacerých miestach Slovenska: v Skalici, Stupave a krátko v Trnave. Centrom slovenských politických síl a slovenskej agitácie medzi ľuďom sa potom stalo Zemianske Podhradie, kde žil Štúrov mladší brat Samuel. Odtiaľto potom chodil spolu s bratom Jankom, Mikulášom Dohnánym,

Danielom Neumannom a niektorými ďalšími rečníť a agitovať po celej Trenčianskej župe, od Trenčína až po Bánovce nad Bebravou, ba i do rodného Uhrovcu.

Lenže na cisárskom dvore začali chápať, že revolučný pohyb Slovákov skrýva celkom reálne nebezpečenstvo pre dynastiu. Preto cisár František Jozef na návrh ministerskej rady a ministerstva vojny 20. októbra 1849 podpísal príkaz na rozpustenie zboru slovenských dobrovoľníkov. Nastúpený zbor bol potom slávnostne, so všetkými vojenskými ceremóniami rozpustený 21. novembra 1849. Stalo sa to na pláci pred Grasalkovičovým palácom, dnešným sídlom prezidentov Slovenskej republiky. Na ceremónii bol prítomný aj Ľudovít Štúr so svojimi najbližšími druhmi. Neboli nadšení, lebo vedeli, že nič sa ešte neskončilo, práve naopak, všetko sa len začalo. Hrialo ich však vedomie, že sa to začalo dobre a neodvolateľne.

Zachoval sa situačný obrázok zo slávnostného nástupu jednotiek slovenských dobrovoľníkov s budovou Grasalkovičovho paláca v pozadí. Autorom obrázka je Viliam Pauliny-Tóth, štúrovský básnik, politik, neskôr redaktor *Sokola* a matičný dejateľ. Ako vidieť, bol aj celkom zručným kresliarom.

Akt rozpustenia jednotiek slovenských dobrovoľníkov z revolučných rokov 1848 – 1849 pripomína pamätná tabuľa na priechli vstupného priestoru paláca, v ktorom dnes sídli Úrad vlády Slovenskej republiky na Námestí slobody.

Budova pôvodne slúžila ako letný arcibiskupský palác. Bola postavená v barokovom slohu na začiatku 17. storočia a prestavaná v rokoch 1761 – 1765. Z pôvodnej budovy starého barokového paláca je najzachovalejšia jej stredná časť.

KOSTOLNÁ ULÍČKA PRI MAGISTRÁTE

Slovenské povstanie v revolučných rokoch 1848 – 1849 prinieslo slovenskému národu nedoceneniteľnú historickú skúsenosť. Prvý raz v dejinách sme si so zbraňou v ruke uvedomili svoju národnú spolupatričnosť. Najmä to rozhodlo, že aj napriek podvodu cisárskeho dvora a tvrdým opatreniam Bachovho absolutizmu štúrovci sa nevzdali boja za lepšiu, najmä vzdelanejšiu a kultúrnejšiu budúcnosť slovenského národa. Na program dňa sa znova dostala otázka spisovného jazyka.

Historický pohľad na Grasalkovičov palác, dnes sídlo prezidentov SR, tak ako ho na kresbe zachytil Viliam Pauliny-Tóth 21. novembra 1849, v deň slávnostného rozpustenia slovenského dobrovoľníckeho zboru.

Pamätná tabuľa na priečeli bývalého arcibiskupského paláca, dnes sídla Úradu vlády SR

Preto v októbri 1851 sa v Bratislave uskutočnilo zasadnutie osobitného výboru o problematike definitívnej podoby gramatiky slovenského jazyka a tiež o problematike pravopisu. Na porade sa zišli najpoprednejší slovenskí kultúrni a politickí dejatelia tých čias. Zásľuhou Ľudovíta Štúra bola porada pripravená a niesla sa v maximálne demokratickom duchu. V reálnom živote to znamenalo, že za katolícku cirkev sa na nej zúčastnili Andrej Radlinský, Ján Palárik a Štefan Závodník, za evanjelikov Ľudovít Štúr, Jozef Miloslav Hurban a Michal Miloslav Hodža. Jedným z dôležitých záverov porady bolo uznesenie poveriť niekoho zostavením novej, definitívne upravenej slovenskej gramatiky. Voľba padla na vtedajšieho bratislavského stredoškolského profesora Martina Hattalu, oravského rodáka z Trstenej a budúceho profesora Karlovej univerzity v Prahe.

Budova v Bratislave, kde sa uskutočnilo toto zasadnutie osobitného výboru, stojí v centre mesta dodnes. V roku 1656 v nej otvorili evanjelické lýceum, v ktorom vyučovali nemeckí lektori. V roku 1672 budovu zabrali jezuiti aj so vzácnou knižnicou, v súčasnosti je budova známa ako jezuitské Aloisianum a sídli v nej Teologická

fakulta Trnavskej univerzity. V paritnom zastúpení sa tu totiž v roku 1851 zišli zástupcovia dvoch slovenských konfesií a definitívne zjednotili svoje stanoviská a náhľady na konečnú podobu literárneho jazyka Slovákov. A tak iný rozmer tejto udalosti je jej ekumenizmus. Táto pamätná schôdzka sa uskutočnila v budove na Primaciálnom námestí, hneď vedľa dnešného sídla Magistrátu hlavného mesta Bratislavy a svojou južnou stranou spolu so starou radnicou vytvára Kostolnú ulicu, v skutočnosti uličku.

Udalosť opäť raz potvrdzuje genialitu Ľudovíta Štúra. V oblasti slovenského pravopisu odtiaľto totiž vzišlo dosť zásadných zmien v porovnaní s pôvodným návrhom, ktoré Štúr prezentoval v prácach *Nárečie slovenské alebo potreba písania*

v tomto nárečí (Nárečja slovenskuo alebo potreba písanja v tomto nárečí, 1846) a *Nauka reči slovenskej* (Nauka reči slovenskej, 1846). Tu sa nám vrátil do pravopisu ypsilon, tu bernolákovčina sčasti prekričala Štúrovu „liptovčinu“ a vymenila v preterite slovies koncovky -ou, -au, -iu za -ol, -al, -il a Štúrovo „peknô, čistô, milô“ za „pekné, čisté, milé“ a bolo toho viac. Keby bol Ľudovít Štúr čo len troška malicherný, mohol sa uraziť. No vedel, že spisovná slovenčina a jej literárna reč už majú pevné základy, že dielo je postavené aj so strechou a že v danej chvíli pramálo záleží na tom, aký odtieň farby bude mať strecha nad naším jazykom.

V tejto budove v centre Bratislavy došlo ku konečnej dohode o podobe slovenčiny.

ŠTÚROVA ULICA

Vari najznámejšia ulica v Bratislave je Štúrova ulica. Vede z južného okraja Námestia SNP, dotýka sa Kamenného námestia a potom kolmo vedie cez Šafárikovo námestie rovno na breh Dunaja. Málo známe je, že od roku 1895 po ulici viedla prvá električková trať v Bratislave.

V stredoveku tento priestor zaberali mestské záhrady. Ich zvyšky boli viditeľné ešte aj v prvej polovici 19. storočia. Okolo nich často chodievala aj Štúrova omladina. Traduje sa, že práve v týchto miestach nábrežia Dunaja skrsla medzi študentmi na začiatku jari 1844 aj myšlienka odísť študovať z Bratislavy do Levoče na protest proti zosadeniu ich obľúbeného prednášateľa Ľudovíta Štúra z Katedry reči a literatúry česko-slovenskej.

V roku 1924 na rohu Štúrovej a Grösslingovej ulice dokončili budovu Všeobecnej úverovej banky podľa návrhu architekta Alexandra Skuteckého. Za bývalého režimu tu bol Výskumný ústav pedagogický a redakcie viacerých popularizačných časopisov, napríklad mesačníka *Príroda a spoločnosť*.

V roku 1943 pri príležitosti 100. výročia uzákonenia spisovnej slovenčiny na budove zo strany Štúrovej ulice odhalili pamätnú tabuľu Ľudovítovi Štúrovi. Autorom výtvarného riešenia je akademický sochár Jozef Pospíšil, rodák zo Siladíc. V hornej časti pamätnej tabule je umiestnený bronzový reliéfny portrét Ľudovíta Štúra, uprostred jeho meno s rokmi narodenia a úmrtia (1815 – 1856). Citát z jeho myšlienok je uvedený ešte v dobovom pravopise: „Nazpät' cesta nemožná, napred sa ísť musí.“ Všetko nasvedčuje tomu, že to bol prvý pamätník v Bratislave venovaný priamo osobe Ľudovíta Štúra.

JAZYKOVEDNÝ ÚSTAV ĽUDOVÍTA ŠTÚRA SAV

Jazykovedný ústav Slovenskej akadémie vied nesie meno Ľudovíta Štúra, rozhodujúceho kodifikátora spisovnej slovenčiny. Sídli v Bratislave na Panskej ulici č. 26 v starom, no zrekonštruovanom meštianskom dome zo 14. storočia. Dom priebežne dobudovali v 16. storočí a v 17. storočí na rohu postavili valcový arkier. Ako celok ho stavebne uzavreli v 18. storočí, a to dostavbou viacerých pavlačí s umelecky kovanými mrežami.

Pamätná tabuľa na rohu Štúrovej a Grösslingovej ulice bola prvým pamätníkom v Bratislave, venovaným osobe Ľ. Štúra.

Priečelie budovy Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied na Panskej ulici

Pamätná tabuľa a busta Ľ. Štúra pri vchode do Jazykovedného ústavu SAV, ktorý od roku 1966 nesie jeho meno.

Pamätník Ľ. Štúra v školskom parku na Pekníkovej ulici v Bratislave-Dúbravke

Vľavo hore pri vstupnej bráne sa nachádza bronzová busta Ľudovíta Štúra od akademického sochára Alexandra Ilečka a pod ňou tabuľka s názvom ústavu. Ešte pripomeňme, že niekoľko krokov za rohom budovy sa začína Rudnayovo námestie. Dominuje mu socha prvého kodifikátora slovenskej reči Antona Bernoláka v nadživotnej veľkosti.

ZÁKLADNÁ ŠKOLA NA PEKNÍKOVEJ ULICI V BRATISLAVE-DÚBRAVKE

Základná škola uprostred rozsiahleho panelákového sídliska bola dlhý čas samostatnou školskou jednotkou, v súčasnosti je organizačne začlenená pod Základnú školu Pri kríži, vzdialenej asi necelý kilometer smerom na západ. Uprostred školského parku sa nachádza pamätník Ľudovíta Štúra. Vzhľadom na tento priestor je dosť mohutný. Pozadie pomníka tvoria dva mramorové kvádre. Na nižšom, predsunutom je umiestnená bronzová busta Ľudovíta Štúra v nadživotnej veľkosti, tvarovaná v základných črtách a bez poprsia. Jej autorom je akademický sochár Tibor Bártfay.

Pamätník odhalili 17. októbra 1990 pri príležitosti 175. výročia narodenia osnoveľa našej literárnej reči a škola odvtedy nesie čestný názov Základná škola Ľudovíta Štúra. Umiestnenie tohto pamätníka odkazuje aj na neďaleký hrad Devín. Stačí prejsť cez zalesnený kopec, tzv. Devínsku kobylu, a hrad Devín je na dohľad. Jeho význam je v histórii štúrovského hnutia dostatočne známy.

NÁMESTIE ĽUDOVÍTA ŠTÚRA

Námestie Ľudovíta Štúra patrí k najexponovanejším priestorom v našom hlavnom meste. A to najmä z hľadiska kultúrno-historického. Kedysi dávno tam popod mestské hradby pretekalo slepé rameno Dunaja. Hradby však v polovici 18. storočia zbúrali a s nimi zanikol aj priestor, na ktorom králi skladali prísahu, že budú spravodliví a budú brániť kráľovstvo zo všetkých síl. Rituál prísahy spočíval v sekaní mečom do vzduchu smerom k Dunaju a iste aj z nejakej formulky. Na tento účel navýšili korunovačný kopček, spreď ktorého v rokoch 1825 – 1890 viedol na pravý breh Dunaja pontónový most. Kopček v roku 1870 odstránili, pretože Bratislava prestala byť korunovačným mestom. Sochu Márie Terézie tam postavili v roku 1897.